

Genişletilmiş Özet

Giriş: Tütün ürünleri (sigara, nargile) ve elektronik sigara (e-sigara) kullanımı insan sağlığı üzerine yaptığı etkilerden dolayı önemli ve önlenebilir bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tütün ürünleri, alkol ve diğer psikoaktif maddelere başlama yaşı genellikle ergenlik ya da genç erişkinlik dönemidir. Bu yaş grupları sigaraya erkenden başlamanın yanı sıra, kullandıkları tütün ürün çeşitliliğinin artmış olmasıyla da dikkat çekmektedir. Özellikle son yıllarda e-sigara kullanımı da gençler ve yetişkinler arasında hızla artmaktadır. Öte yandan sigara kullanımının bırakılması veya azaltmasına yardımcı olacak şeklinde pazarlanmakta olan e-sigara, sigara içme eylemini taklit etmesi sebebiyle de bir kısır döngü yaratarak tütün kullanımını bırakmayı daha da güçleştirmektedir.

Tütün salgınını kontrol altına almak için, gençleri e-sigara ve nargile gibi tütün ürünlerini kullanmaya iten sebeplerin sorgulanması önemlidir. Çalışmada üniversite öğrencilerinin tütün ürünleri (sigara, nargile) ve e-sigara kullanım sıklığını belirlenmesi ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntemler: Çalışma, 2019 yılında bir üniversitenin öğrencilerinde gerçekleştirilen kesitsel bir araştırmadır. Çalışma için gerekli etik ve idari izinler alındı. Çalışma grubu tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak her fakülte ve sınıfa göre tabaka ağırlılığına göre hesaplandı. Çalışma grubu 2477 öğrenciden oluştu. Literatürden faydalanılarak oluşturulan anket form öğrencilerin kendileri tarafından gözlem altında dolduruldu. Çalışma verileri, univariate ve multivariate lojistik regresyon analizi ile test edildi.

Sonuçlar: Öğrencilerin %47.9'u (n = 1186) kadındı. Yaşları 17-53 arasında değişmekte olup, ortalama 21.2 ± 2.7 yıldı. Öğrencilerin %47.8'i (n = 1185) herhangi bir tütün ürünü (sigara, nargile) veya e-sigara kullanmaktaydı. Mevcut nargile kullanım sıklığı %15.6 (n = 387), e-sigara kullanım sıklığı ise %2.1 (n = 51) olarak bulundu. Tütün ürünlerini kullanma nedenleri karşılaştırıldığında nargilede sevmek ve keyif almak (%13.4), e-sigarada ise daha az zararsız olduğu (%21.6), sigarayı bırakmaya yardımcı olduğu (%13.7) nedeni daha yüksekti. Tütün ürünlerinin kullanım riski, erkek cinsiyet ve sigara kullananlarda artış göstermektedir. Yapılan lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre; üniversite öğrencilerinin nargile kullanımı kadınlara göre erkeklerde 1.98 kat, e-sigara kullanımı olasılığı ise 2.16 kat daha fazla bulundu. Çalışmada nargile kullanımı, sigara kullananlarda 2.81 kat, e-sigara kullananlarda ise 6.95 kat daha fazla bulundu. Çalışmada e-sigaranın kullanımı, sigara kullananlarda 7.35 kat, nargile kullananlarda ise 7.05 kat daha fazla bulundu.

Tartışma ve Sonuç: Tütün mamülleri içinde en önemli yeri meşgul eden ve ulaşılması en kolay olan sigara, diğer maddelerin kullanılmaya başlanmasında önemli bir ilk adım oluşturduğu görölmüştür. Sigara içenler arasında nargile ve e-sigara kullanma oranları belirgin bir şekilde daha yüksek saptandı. Üniversite öğrencileri arasında, tütün kontrol programlarında tütünün tüm değerlişik kullanım ürünleriyle bütüncül müdahale edilmelidir.

Bu çalışma kesitsel bir çalışma olması nedeni ile neden-sonuç ilişkileri gösterilemez. Buna karşılığ üzerinde çalışılan üniversite öğrencilerinde yeterince büyük ve temsiliyeti bulunan örnekleme çalışılmıştır. E-sigara ve nargile kullanımı hakkında ölkemizde yapılan yayınlar kısıtlıdır ve çok yenidir. Araştırmamız literatüre katkıda bulunarak bu konuda yapılacak yayınlar için yol gösterici olacaktır.